

Oktober 1966
15e JAARGANG

Redactie:

D. Roethof-Ensing
Spinozalaan 283
Voorburg (Z.H.)
Telef. (070) 86 54 66



Administratie:

Oudegracht 152
Postbus 114
Utrecht



Versijnt
Maandelijks

Abonnementsprijs
f 3.— per jaar

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

I N H O U D S O P G A V E

HUMANISTISCH VERBOND

	blz.
Herdenking Leo Polak	125
Radio- en T.V.-zendtijd	125
Programma-raden	125
Geestelijke verzorging gedetineerden	125
Congres 1967	125
Intree-rede Prof.Dr.W.van Dooren	125
Resolutie I.H.E.U.	126

INTERNATIONAAL NIEUWS

Bestuurswisseling	127
Vijfde congres	127
Noordamerikaanse Katholiek-Humanistisch Dialoog	127

VAN ALLE KANTEN

Boos op minister (Gelders Dagblad)	128
Vragen over zendtijd (Algemeen Handelsblad)	128
Gastvrijheid bij de VARA (Haagse Courant)	128/129
Centraal Geestelijk Raadsman (Hoogeveensche Courant)	129
Jacht gesloten (Vrije Volk)	129
Verbond over Vietnam (Rotterdamsch Parool)	130
Hominisme (De Nieuwe Linie)	130
Van Praag en de provo (Haagsche Courant)	130/131
De provocerende mens (Enkhuizer Courant)	131
Drs.G. Puchinger (Brabants Dagblad)	131
Actief Arnhem (Velpse Courant)	131/132
Provinciaal Concilie op 27 november (Nieuwe Leidse Crt.)	132
Bejaardentehuis in Voorschoten? (Leidsch Dagblad)	132/133
Echtscheiding I (De Tijd)	133
Echtscheiding II (De Nieuwe Linie)	133/134
Piekeren temidden der oude stompen (Algemeen Handelsblad)	134/135

HUMANISTISCH VERBOND

Herdenking Leo Polak.

Ter gelegenheid van het feit, dat prof.dr.Leo Polak 25 jaar geleden in een concentratiekamp omkwam, zal in Amsterdam een herdenkingsbijeenkomst worden gehouden. Het plan is tevens, om op 12 december een T.V.-documentaire uit te zenden.

Radio- en T.V.-zendtijd.

Zoals bekend is het niet mogelijk gebleken, de aan het Humanistisch Verbond toegewezen 10 minuten radio-zendtijd per week al in oktober te realiseren. Het H.V. heeft hiertegen bij monde van de voorzitter scherp stelling genomen. Dank zij de gastvrijheid van de VARA is het gelukt, in oktober nog twee keer uit te zenden. Verwacht mag worden, dat de inpassing van de H.V.uitzendingen in november haar beslag zal hebben gekregen.

De eerste T.V.-uitzending zal plaats vinden op maandagavond 12 december van 19.00 - 19.30 uur, indien althans overeenstemming kan worden bereikt over de toe te wijzen tijden. Indien de zendtijd van 10 minuten per maand blijft gehandhaafd, zal deze tijd gebruikt worden voor 3 uitzendingen van een half uur en 3 van 10 minuten.

Programma-raden.

Als vertegenwoordiger van het Humanistisch Verbond met adviserende bevoegdheid in de programmaraden van de NRU en de NTS is door het hoofdbestuur aangewezen de organisatie-secretaris Th.W.Polet.

Geestelijke verzorging gedetineerden.

Bij Koninklijk Besluit van 7 september '66 (Staatsblad 380) is een nieuwe regeling tot stand gekomen ten aanzien van de geestelijke verzorging van gedetineerden die niet-godsdienstig zijn. Daarmee is een einde gekomen aan de achterstelling van deze verzorging ten opzichte van de geestelijke verzorging van de geesteszieken.

Congres 1967.

Teneinde van een goede voorbereiding verzekerd te zijn, en de discussie in de gemeenschappen op gang te brengen, is in "In en Om" van oktober het preadvies opgenomen, dat in opdracht van het hoofdbestuur door het H.B.-lid P.Spigt werd geschreven. Daardoor is er gelegenheid om gedurende de komende maanden dit in discussie te brengen.

Intree-rede Prof.Dr. W. van Dooren.

Het lid van het hoofd- en dagelijks bestuur van het Verbond, dr. W. van Dooren heeft op 19 oktober met een rede zijn ambt aanvaard als bijzonder hoogleraar aan de Technische Hogeschool in Delft. Hij werd door de Stichting Socrates benoemd om college te geven in de wijsbegeerte in het bijzonder met betrekking tot de humanistische levens- en wereldbeschouwing. Zoals bekend volgt hij daarbij prof.dr. Libbe van der Wal, die deze leerstoel vanaf 1952 bezette.

Resoluties I.H.E.U.

Tijdens het congres in Puteaux zijn door de Board van de I.H.E.U. een ~~viertal~~ resoluties aangenomen, die inmiddels in "In en Om" zijn gepubliceerd. Eén daarvan over Vietnam is door het Hoofdbestuur van het Verbond overgenomen en gepubliceerd. Ook de pers werd op de hoogte gesteld.

. .

INTERNATIONAAL NIEUWS

Bestuurswisseling.

In de plaats van de heer H.J. Blackham, die per 1 januari 1967 zijn functie neerlegt na 14 jaren zijn krachten voor de zaak te hebben gegeven, is benoemd de heer Tolbert H. McCarroll als secretaris van de I.H.E.U. Hij zal voorzitter prof.dr. J.P. van Praag helpen bij diens werkzaamheden. Hij zal de verslagen bijhouden van de vergaderingen en hij zal de I.H.E.U.-vertegenwoordiging bij de Verenigde Naties coördineren. Verder zal hij belast zijn met de uitbreiding van de staf en een "Asian Regional Conference" voorbereiden die gepland wordt in 1968 met deelnemers uit Oost Pakistan, India, Japan, de Filipijnen, Korea, Australia en Nieuw Zeeland.

Vijfde congres.

In de Verenigde Staten zal het vijfde congres van de I.H.E.U. in 1970 bijeen komen.

"Noordamerikaanse Katholiek-Humanistisch Dialoog".

De I.H.E.U. en het Pauselijk Secretariaat voor de ongelovigen stemmen in met de voortgang van de eerste officiële "Noordamerikaanse Katholiek-Humanistische Dialoog", op een nader te bepalen tijdstip in 1967.

(Berichten ontleend aan de "Humanist" van sept./okt.)

VAN ALLE KANTEN

De persberichten over de activiteiten van het Humanistisch Verbond werden de afgelopen maand gekenmerkt door voornamelijk twee berichten: de toewijzing van de zendtijd aan het Verbond plus de wijze waarop de hele procedure verlopen is en de wijziging in de buitenkerkelijke verzorging van de gevangenen. Ook de resolutie over Vietnam werd in vele bladen gepubliceerd.

Boos op minister.

Het Gelders Dagblad van 26 sept. schreef over de radiuitzending van prof.dr. J.P. van Praag, op 25 sept. voor de Varamicrofoon gehouden, onder meer:

"Hij wees erop, dat uit onderzoeken is gebleken dat iedere week 300.000 luisteraars op de rubriek afstemden.

In het overgangsbetal, dat met ingang van 1 oktober zijn intrek doet, is aan het Humanistisch Verbond eigen zendtijd toegewezen, zij het minder dan het tot nu toe als gast bij de VARA kreeg, namelijk tien minuten radiozendtijd per week en tien minuten per maand televisiezendtijd.

Het Humanistisch Verbond heeft tegen deze "schamele toewijzing" onmiddellijk protest aangetekend, maar tot nu toe is een nadere beslissing van de minister uitgebleven. Prof. Van Praag noemde het evenwel veel erger, dat in het zendtijdschema voor de periode na 1 oktober nog geen plaats is ingeruimd voor de uitzendingen van het Humanistisch Verbond. "nadat de regering bijna twintig jaar lang met ons regelmatig herhaald en rechtmatig verzoek heeft gesold, heeft men nu kans gezien de zaak zo in de war te sturen, dat iedereen zijn zendtijd heeft gekregen, maar dat er voor onze tien minuten geen redelijke plaats meer is," zo klaagde prof. Van Praag."

Vragen over zendtijd.

Het Algemeen Handelsblad van 4 oktober schreef over de vragen van het Tweede-Kamerlid Leibrandt:

"Het Tweede-Kamerlid de heer Leibrandt (pvda) heeft de minister van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk schriftelijk gevraagd of het waar is, dat in het zendtijdschema, dat voor radio en televisie op 1 oktober ingaat, nog geen plaats is ingeruimd voor de uitzendingen van het Humanistisch Verbond. Het Kamerlid vraagt wat de oorzaak is van het uitblijven van de indeling van de zendtijd van het Humanistisch Verbond en of bedoelde indeling alsnog op korte termijn tot stand komt."

Gastvrijheid bij de VARA.

De Haagsche Courant van 4 oktober vertelde over het feit dat de VARA voor de maand oktober bereid was nog tweemaal gastvrijheid te verlenen aan het Verbond:

"De programmaleiding van de VARA-radio heeft nu besloten het Hu-

manistisch Verbond wederom in de komende maanden gastvrijheid te verlenen voor twee uitzendingen van de rubriek "Geestelijk leven".

Deze programma's worden op 8 en 22 oktober van 16.02 tot 16.15 uur uitgezonden en worden gepresenteerd door prof.dr. J. P. van Praag.

De VARA en het Humanistisch Verbond hopen dat de NRU de uitzendingen met ingang van november over zal nemen."

Centraal Geestelijk Raadsman.

De Hoogeveensche Courant van 23 sept. was een van de vele bladen die het bericht opnamen over de wijziging van de gevangenismaatregel met ingang van 1 november a.s.

"De buitenkerkelijke geestelijke verzorging krijgt door een wijziging van de gevangenismaatregel met ingang van 1 november a.s. een eigen plaats in de gestichten van het gevangeniswezen. De wijziging betekent een aanpassing van de wettelijke voorschriften aan de in feite gegroeide verhoudingen.

Op grond van de gewijzigde gevangenismaatregel kan de geestelijke raadsman van het Humanistisch Verbond in de gelegenheid worden gesteld oriënterende gesprekken te voeren met gedetineerden van wie niet dadelijk bij binnenkomst in het gesticht blijkt welke geestelijke verzorging voor hen aangewezen is. De gedetineerde behoudt het recht om elk contact af te wijzen.

Thans is de wettelijke regeling dat gedetineerden die niet tot een kerkelijke gezindte behoren, in die eerste "contactperiode" kennismaken van de in het gesticht bestaande mogelijkheid tot geestelijke verzorging van kerkelijke zijde. Indien blijkt dat een gedetineerde elke vorm van geestelijke verzorging afwijst, wordt hij, indien hij dat wenst, in de gelegenheid gesteld tot persoonlijk contact met een geestelijk raadsman van het Humanistisch Verbond."

Jacht gesloten.

Het Vrije Volk van 20 sept. schreef onder dit opschrift een kanttekening bij de nieuwe maatregel:

"De Gevangenismaatregel zal per 1 november a.s. zo gewijzigd worden, dat de geestelijke verzorging door het Humanistisch Verbond net zo wordt behandeld als de godsdienstige verzorging van gevangenen vanwege de kerkgenootschappen.

De praktijk was al zo. Maar toen de humanisten de geestelijke verzorging in de gevangenen werd toegestaan waren er scherpstijpers, die onderscheid wilden blijven maken met de godsdienstige geestelijke verzorging. De gedetineerden moesten godsdienstige verzorging per se afwijzen voor zij voor geestelijke verzorging vanwege de humanisten in aanmerking kwamen.

Vanaf 1 november wordt de toestand door minister Samkalden genormaliseerd. En dat is dan weer een ergernis minder. Onkerkelijke gedetineerden kunnen nu ook volgens de wet gewoon kiezen als zij aan geestelijk en godsdienstig contact behoefte hebben. Zij worden niet langer als wild in een levensbeschouwelijk jachtveld gezien."

Verbond over Vietnam.

Het Rotterdamsch Parool van 30 sept. nam, evenals de meeste grote bladen, de resolutie van het Verbond over Vietnam op:

"Het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft gisteren een resolutie aanvaard waarin wordt aangedrongen op:

1. Een staken van het vuren zowel in Noord-als in Zuid-Vietnam.
2. Onderhandelingen over de geschilpunten door alle bij de gevechten in Vietnam betrokken partijen.
3. De naleving door alle partijen van de Geneefse conventie van 1949 betreffende krijgsgevangenen en burgerbevolkingen,
4. De vervanging van de buitenlandse strijdkrachten, welke dan ook, door een internationale politiemacht, totdat een door het Vietnamese volk zelf gekozen regering stevig gevestigd is.

Het Humanistisch Verbond treedt niet in discussie over de factoren die tot de huidige situatie in Vietnam hebben geleid."

Hominisme.

Soms verschijnen er van die ingezonden stukken, waar men het hoofd over schudt, omdat er zoveel onbegrip, onkunde en koppigheid in werd zitten. Uit Tongerlo in België schrijft zr.M.de Jong het volgende naar de redactie van De Nieuwe Linie, die het plaatsten op 8 okt.

"Het hominisme een nieuwe ketterijk, wat bedoelt pater Adolfs hiermee? Dat dit volgt op humanisme, dit is eigenlijk geen ketterij maar dat zijn gewoon heidenen. Men heeft aan het humanisme een geestelijk tintje willen geven door te zeggen dat Christus humaan was, en de humanisten hebben een geestelijke verzorging tegenwoordig. Waar dat uit bestaat weten ze zelf niet want als men alleen maar humaan, menselijk wil zijn, zijn er geen geesten dus ook geen geestelijke verzorging want dat ligt op het niveau van de geest. Volgens mij heeft mgr Graber om bovenstaande redenen deze titel gekozen. Dat mgr angstig en bezorgd is waarom zou dat niet mogen? Als de secretaris-generaal van de VN Oe Thant angstig en bezorgd is waarom mag mgr Graber dan niet angstig en bezorgd zijn."

Van Praag en de provo.

De Haagsche Courant gaf op 26 sept. een verslag van de lezing die prof.dr.J.P. van Praag voor de afdeling Den Haag hield in het gebouw van de (oude) Dierentuin.

"Waardering voor de provo's wat betreft hun verzet tegen schijnheiligheid en onmacht en hun protest tegen het onpersoonlijke en zware karakter van onze tijd kwam naar voren in de voordracht, die prof.dr.J.P.van Praag gisteren hield voor het Humanistisch Verbond.

De mens van nu, zei prof.Van Praag, heeft voor zijn natuurlijke agressiedrift geen uitlaat of weet er niets mee te beginnen. Verveling, verheerlijking van de jeugd, kracht en sex zijn er de gevolgen van. Er is voorts geen duidelijk doel in de maatschappij. Zo krijgt de jeugd niet het tegenspel waarop zij recht heeft. Leven en samenleving moeten dus de moeite waard worden gemaakt, zo betoogde

de hoogleraar. Met zo'n ideaal zou de oudere generatie op haar beurt de jongeren kunnen uitdagen. Maar eerst moet de mens zijn eigen leven weer aankunnen.

Het humanisme, zo besloot prof. Van Praag, kan aan dit alles mede richting geven, daar het juist een beroep doet op kennen en kunnen van de mens."

De provocerende mens.

Ook het artikel in Mens en Wereld over de "provocerende mens" vond klaarblijkelijk instemming. Wij troffen het onder meer aan in de Enkhuizer Courant van 28 sept. Men nam uit het artikel bijvoorbeeld dit gedeelte over:

"Het is best mogelijk dat de beweging der provo's straks weer verloopt in opportunisme, aanpassing, of uitzichtloosheid. Maar zij heeft iets geopenbaard. En dat heeft tienduizenden aangesproken. Men is gaan denken over de gebreken van onze democratie, over de vraag of het toch nog mogelijk was de "elite" dichter bij het volk te brengen om de zeggenschap der burgers te vergroten. Maar gevoeld heeft men vooral ook: de onoplosbare tegenstelling tussen het ideaal van de "Welfare state" en de vernietiging die van kernwapens, raketten en ruimteschepen dreigt, zolang de evolutie der mensheid niet leidt tot een revolutie van het cultuurpatroon."

Drs.G. Puchinger.

In het Brabants Dagblad van 4 okt. vernemen wij dat drs.G.Puchinger na zijn boek met interviews over "Rome-Reformatie"(uit 1965) thans met een nieuwe en grotere bundel verschenen is onder de titel "Is de Gereformeerde wereld veranderd?" (uitg.W.D.Meinema N.V., Delft). Bij degenen die hij ditmaal heeft geïnterviewd zijn vrij veel alom bekende Nederlanders als dr.W.Drees, prof.de Gaay Fortman, minister Den Uyl, Anton van Duinkerken, dr. Visser 'tHooft en oud-minister Meijnen. Het boek bevat in totaal 16 vraaggesprekken, waaraan behalve Puchinger zelf, 20 mannen (gek, hebben vrouwen in ons land nog steeds geen mening?) deelnamen. En uit de lang niet volledige opsomming van namen, is wel af te lezen, dat Puchinger zich met zijn vragen niet alleen tot gereformeerden of ex-gereformeerden heeft gewend, maar dat hij ook de visie van de humanist Drees, de rooms-katholieke Van Duinkerken en de lutheraan Ruppert (vroeger voorzitter van het CNV en nu lid van de Raad van State) op prijs heeft gesteld.

Actief Arnhem.

De actieve gemeenschap Arnhem heeft, blijkens een bericht uit de Velpse Courant van 27 sept. een discussieavond gehouden over de onderwerpen:

- °. wat gelooft de humanist en wat gelooft hij niet?
- °. is ongeloof een geestelijke armoede?
- °. pro of contra oecumene?"

Aan het artikel ontleen wij verder nog:

"Tegenover de opmerking dat de humanist maar een gedeelte van de waarheid kent en dat de waarde daarvan betrekkelijk is, werd

gesteld dat de humanist niet afgunstig is op het afgeronde antwoord, dat de gelovige in zijn geloof ontmoet. De humanist vindt het zelfs prettiger te leven met open vragen dan met een afsluiting door een geloof.

Ook kwam hier weer de vraag of alle humanisten socialist zijn. In het antwoord werd uitgegaan van de vroegere situatie toen men "katholiek", "protestant" of "niks" was. Uit deze "niks"-groep heeft zich het Humanistisch Verbond gevormd. Dezelfde politieke schakering van deze "niks"-groep, dus niet-godsdienstigen, kan ook in het Humanistisch Verbond worden verwacht, waarschijnlijk van uiterst links tot uiterst rechts. De verhouding is echter niet bekend, daar politieke instelling voor een humanist zijn niet van invloed is. Het Humanistisch Verbond doet ook geen politieke uitspraken."

Provinciaal Concilie op 27 november.

De Nieuwe Leidse Courant schreef op 4 okt. onder meer:

"Het ziet er naar uit dat het provinciale concilie van de Rooms Katholieke Kerk in ons land een grote openheid zal vertonen. Pers, radio en televisie zullen volledige verslagen kunnen brengen van alle openbare zittingen. Maar wat nog belangrijker is, vertegenwoordigers van andere kerken zullen worden uitgenodigd volop in de commissiebesprekingen mee te werken. In plaats van waarnemers zullen zij werkelijk als leden hun inbreng kunnen geven.

Volgens een verslag in de Volkskrant zullen veertien protestantse groepen worden uitgenodigd aan het concilie deel te nemen via afgevaardigden. De voorbereidingscommissie heeft nu contact met de Oud-Katholieke Kerk, de Oosters Orthodoxe Kerk, de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken, de (vrijgemaakte) Gereformeerde Kerken, de Evangelisch-Lutherse Kerk, de Remonstrantse en de Doopsgezinde Broederschap, de Christelijk Gereformeerde Kerken, de Unie van Baptistengemeenten, de Oecumenische Raad, het Nederlands Israëlietisch Kerkgenootschap en het Humanistisch Verbond.

Vier thema's zullen op dit concilie ter sprake komen:

1. Geloven en geloofsleven in de wereld van nu.
2. De pastorale verantwoordelijkheid van en voor de geloofsgemeenschap; de christelijke levensvormen.
3. De vorming en verantwoordelijkheid van de christen in gezin en maatschappij.
4. De verantwoordelijkheid van de christen als staatsburger en als wereldburger met een opdracht tot de vrede. "

Bejaardentehuis in Voorschoten?

Al geruime tijd bestaan er in humanistische kringen in Leiden plannen om te komen tot de bouw van het humanistisch bejaardentehuis "Rijnland", weet het Leidsch Dagblad van 8 sept. te melden.

"Dat staat te lezen in het vandaag verschenen nummer van "Humanistische Stemmen", het orgaan van de Gemeenschap Leiden van het Humanistisch Verbond en de afdeling Leiden van Humanitas. Het blad schrijft: "Op 4 februari 1965 werd onze stichting opgericht en vrijwel onmiddellijk daarna kwam het bestuur bijeen om zich te bera-

den over de plannen en de te ondernemen stappen bij overheidsinstanties. Een delegatie uit het bestuur bracht een bezoek aan enige goed ingerichte bejaardentehuizen."

Echtscheiding I.

Nog steeds leest men in de bladen artikelen over de brochure "Humanisten over echtscheiding" of worden de meningen in die brochure naar voren gebracht aangehaald door andere schrijvers over dit probleem. De Tijd van 19 sept. schrijft in zijn kritiek over het boekje dit:

"Eenzijdig is ook het geheel loslaten van de schuldvraag. Katholieken hebben zich altijd verzet tegen het opnemen van krankzinnigheid als grond voor echtscheiding, omdat men zodoende tegen de wil van een onschuldige echtgenoot het huwelijk kan ontbinden. Welk essentieel verschil is er met ongeneeslijke lichamelijke ziekten?

Geheel consequent is het voorstel in zoverre niet, dat voor een echtscheiding met onderlinge overeenstemming, drie jaren moet hebben bestaan. Dus toch een belemmering? Deze reserve is een wassen neus, omdat schrijfster de bestaande rechtspraak wil handhaven, volgens welke een beweerde en niet weersproken grond tot echtscheiding, niet door de rechter wordt onderzocht, zodat indien de echtgenoten desnoods kort na hun huwelijk willen scheiden, een van hen zich laat beschuldigen van een niet bestaande grond, waarna de echtscheiding wordt uitgesproken.

Deze kritiek neemt niet weg, dat we waardering hebben voor de ernstige poging van humanistische zijde, om tot verbetering van de wetgeving op dit punt te komen. Geslaagd is de poging ons insziens niet."

Echtscheiding II.

De zenuwarts Nevejan schrijft in de Nieuwe Einde van 17 sept. een artikel onder de titel: echtscheiding en echt scheiden. Ook in dit verband wordt de brochure weer genoemd en ook hier met name de bijdrage daarin van dr. Rood-de Boer. Wij citeren:

Volgens de wet bestaan er 4 echtscheidingsgronden:

1. overspel;
2. kwaadwillige verlating (gedurende minstens 5 jaar);
3. een veroordeling tot gevangenisstraf (van minstens 4 jaar);
4. levensgevaarlijke mishandeling van een echtgenoot.

Als vijfde grond wil de Ned. Hervormde Kerk hieraan nu toegevoegd zien "andere hoogst ernstige feiten en/of omstandigheden, doch in al deze gevallen alleen, indien grondige ontwrichting van het huwelijk aanwezig is".

Mevrouw Rood-de Boer stelde op de conferentie van het Humanistisch Verbond eveneens een vijfde echtscheidingsgrond voor: "zodanige gedragingen van de andere echtgenoot dat het voortzetten van 't huwelijk door de ene echtgenoot redelijkerwijs niet verlangt kan worden". Zij bepleitte bovendien 't recht van echtscheiding bij onderling

goedvinden als tussen de echtgenoten een diepe en duurzame breuk bestaat.

en:

Daar waar zij op grond van hun in vrijheid geuit "ja ik wil", zich met elkaar verbonden hebben, willen zij ook de geldigheid van een menswaardig "neen" behouden. Of zoals mevrouw Mr.M. Rood-de Boer het formuleerde: "Wij zijn (gelukkig) vrij te trouwen met wie we willen. We moeten even vrij zijn te zamen ons huwelijk te beëindigen. Ons eigen verantwoordelijkheidsgevoel dient hierbij kompas te zijn. Het gaat hier om de door mgr Bekkers genoemde "gewetensvolle eigen verantwoordelijkheid".

Piekeren temidden der oude stompen.

In het Algemeen Handelsblad van 24 sept. heeft een dienstplichtig soldaat een fijn artikel geschreven over zijn belevenissen in "Het Coornherthuis". We kunnen het maar bij enkele citaten houden, jammer, want we zijn met de redactie van het Alg.Handelsblad van oordeel dat dit stuk zich onderscheidt door een relativerende toon en door een humoristische kijk op de dingen.

Drie dagen geen dienst doen -dit alleen al werkt verademend. Geestelijke verzorging lijkt nu opeens niet zoveel met de dienst te maken te hebben, omdat zij hier volledig de ruimte krijgt die zij nodig heeft.

De voor velen nog altijd pijnlijke confrontatie met God en oorlog, de zoetige geur, waarmee godsdienst voor hen omringd is en die zo moeilijk op te snuiven is in een omgeving van anderhalf jaar veel moeten en weinig mogen, valt hier weg en leert daarom eens te meer, dat de confessionele geestelijke verzorging (gevo) in de kazerne volgens een ander patroon moet gaan dan voorheen, een wezenlijk ander karakter krijgen, wil zij uiteindelijk niet in een steeds verder gaande ongeïnteresseerdheid verzanden.

De gemiddelde soldaat verlangt op zijn wekelijkse gevo-les niet in de eerste plaats naar God en Leer, maar veeleer naar gewone wereldse zaken, die hem direct zelf aangaan. Zijn persoonlijke dagelijkse problematiek raakt hem veel meer en hij voelt altijd in de eerste plaats behoefte daarover van anderen te horen, zo er toch geluisterd moet worden. Zijn eigen actualiteit spreekt verreweg het sterkst en hij verlangt juist op dit terrein naar antwoorden. Dominee en aalmoezenier hebben dit natuurlijk allang ingezien, maar toch komen zij voor velen niet direct genoeg over en dit is het begin van veel innerlijke weerstand.

Met de intrede van de humanistische geestelijke verzorging nu ruim twee jaar geleden, kwam daar langzaam maar zeker verandering in. In zekere zin hebben de raadslieden met hun methode als "pressure-group" gewerkt en dat is niet minder dan vanzelfsprekend. Zij immers leren, naast het gevoel, de rede als werktuig en wapen te hanteren; ze hebben geen bijbel als gespreksbasis, maar de mens, de dienstplichtige soldaat zelf.

Na een opsomming van de discussie-onderwerpen besluit de schrijver:

andere onderwerpen, andere mensen, nieuwe ideeën, nieuwe gezichtspunten. Slechts op een punt zal alles wel bij het oude blijven - er komen altijd toch weer twee soorten mensen. Eén waarvan een onbewust vertegenwoordiger openhartig in het gastenboek verzuchtte: "Het ging wel es boven de pet: liever lag ik hiernaast in bed"; en het andere, gelukkig talrijker soort, waarvan iemand, tegen de verdrukking in, nog net op de rand van de bladzijde nuchter en laconiek kwijt kon:

"Hier werd ik aangezet tot dieper denken over het leven; dat u hetzelfde moogt ervaren."